

פרשת נשא – ערב חג השבועות תשס"ז

בני קהת – (סוף פרשת במדבר) - במדבר ד:

- (ב) נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי למשפחתם לבית אבתם:
 (ג) מבין שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל בא לצבא לעשות מלאכה באהל מועד:
 (ד) זאת עבדת בני קהת באהל מועד קדש הקדשים:
 (ה) וזבא אהרן ובניו בנסע המחנה והגידו את פרכת המסך וכסו בה את ארון העדת:
 (ו) ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה ושמו בדיו:
 (ז) ועל שלהן הפנים יפרשו בגד תכלת ונתנו עליו את הקערת ואת הכפות ואת המנקית ואת קשות הנסך ולחם התמיד עליו יהיה:
 (ח) ופרשו עליהם בגד תולעת שני וכסו אתו במכסה עור תחש ושמו את בדיו:
 (ט) ולקחו בגד תכלת וכסו את מגרת המאור ואת נרתיה ואת מלקחיה ואת מתתיה ואת כל כלי שמנה אשר ישרתו לה בהם:
 (י) ונתנו אתה ואת כל כליה אל מכסה עור תחש ונתנו על המוט:
 (יא) ועל מזבחה הזבח יפרשו בגד תכלת וכסו אתו במכסה עור תחש ושמו את בדיו:
 (יב) ולקחו את כל כלי השרת אשר ישרתו בס בקדש ונתנו אל בגד תכלת וכסו אותם במכסה עור תחש ונתנו על המוט:
 (יג) ודשנו את המזבחה ופרשו עליו בגד ארגמן:
 (יד) ונתנו עליו את כל כליו אשר ישרתו עליו בהם את המהות את המזלגת ואת היעים ואת המזרקת כל כלי המזבחה ופרשו עליו כסוי עור תחש ושמו בדיו:
 (טו) וכלה אהרן ובניו לכסת את הקדש ואת כל כלי הקדש בנסע המחנה ואחרי כן יבאו בני קהת לשאת ולא יגעו אל הקדש ומתו אלה משא בני קהת באהל מועד:

בני גרשון – (התחלת פרשת נשא) - במדבר ד:

- (כב) נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם:
 (כג) מבין שלשים שנה ומעלה עד בן חמשים שנה תפקד אותם כל הבא לצבא צבא לעבד עבדה באהל מועד:
 (כד) זאת עבדת משפחת הגרשני לעבד ולמשא:
 (כה) ובשאו את יריעות המשכן ואת אהל מועד מכסהו ומכסה התחש אשר עליו מלמעלה ואת מסך פתח אהל מועד:
 (כו) ואת קלעי החצר ואת מסך פתח שער החצר אשר על המשכן ועל המזבחת סביב ואת מיתריהם ואת כל כלי עבדתם ואת כל אשר יעשה להם ועבדו:

בני מררי – (המשך בפרשת נשא) - במדבר ד:

- (כז) בני מררי למשפחתם לבית אבתם תפקד אתם:
 (ל) מבין שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה תפקדו כל הבא לצבא לעבד את עבדת אהל מועד:
 (לא) וזאת משמרת משאם לכל עבדתם באהל מועד קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו:
 (לב) ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם לכל כליהם ולכל עבדתם ובשמת תפקדו את כלי משמרת משאם:

נתיבות שלום:

בפרשה זו נאמר מדר עבודת הלויים, בני קהת בני גרשון ובני טריה. ויש לרדקדק בענין, מה שבאנו נזכר בכתוב נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם לטעמיהם מכן שלשים שנה ומעלה עד כן חמישים שנה תפקוד אותם כל הבא לצבא צבא לפקוד עבודה באהל גוער, ואילו לעיל במספר בני ישראל כפר' במדבר כתיב שאו את ראש בני קהת בני ישראל וגו' וכן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל וגו', למה כאן כתוב כל הבא ושמ כל יוצא צבא בישראל, וטרן אדמו"ר ז"ע בבית אברהם עמד על חילוק הלשונות, למה בבני קהת כתיב נשא את ראש בני קהת, וכן בבני גרשון כתיב נשא את ראש בני גרשון, ואילו בבני טריה לא כתיב נשא את ראש, אלא בני טריה לטעמיהם לבית אבותם תפקוד אותם. עוד יש לרדקדק דבבני קהת ותחילה התורה, זאת עבודת בני קהת באהל מועד קדש הקדשים, ובבני גרשון נאמר זאת עבודת משפחות הלוויים לעבוד ולמשא, ובבני טריה מתחיל האת המשרת משאם. עוצ"ב שו"ת בבני גרשון, נשא את ראש בני גרשון גם הם.

ומבאר בזה מרן אדמו"ר בב"א ז"ע דגורמז' כח על ג' ורכיב בעבודת הש"ת. מדרגת בני קהת שעבודת הקדש עליהם הארון השולחן והסעודה, הנה בעלי הגורגה הגבוהים ביותר הרבוקים תמיד בהש"ת, הרוכס לראות גדול כבודו ית' וע"כ

נאמר אצלם וזאת עשו להם ותיו ולא יסתו בגשתם את קדש הקדשים, כי מנחל דרגתם בעבודה ה' עלולה נשמתם לפרות מהם סוף כלות הנפש מסחר ה' והמדר מואנ. ולאטוה מהם הוא דרגת בני גרשון. שואו כלשון משה"כ (ע"א ס) כי גרשוני תימם במשמחה במלחמה ה', שיש אצלו גם זמנים שבהם סבחתק וטריה סבחתק ה', פעמים שהוא מתחיל מעבוד עבודת הקודש, ופעמים יש יהוא מתרחק ואילו בני טריה הם במדרגה הנמוכה, שעבודתם היתה הקדשים והמשרתים בלבד, וזה בחי' מדר', שהם מלאי סדירות. והיינו שמנציא תמיד בהשכחות ואינו מרגיש שום פעם בתורה ובעבודת ה' רק כשור לעל ונחמנו למשא, בעבודת המפרכת כל היום, וכל ימי עני רעים אפילו שבהות ימים טובים, וע"כ בהם לא כתיב נשא את ראש, כיח שאין להם כלל בחי' ראש. והדיוקים לפני היטב הפוקים, למה בבני קהת כתיב זאת עבודת בני קהת, ובבני גרשון כתיב לעבוד ולמשא, ובבני טריה נזכר רק משמרת משאם, ונהנה ענין עבודה הוא המדרגות הגבוהות בעבודת ה', עבודת שבח ועבודה שכלה, וזהו עבודת בני קהת קדש הקדשים, ובבני טריה כתיב רק משמרת משאם, והיינו כשור לעל ונחמנו למשא, שאינו מרגיש שום בכל עניני עבודה ואינו אצלו אלא במשא. ובבני גרשון כתיב לעבוד ולמשא, היינו ב' הענינים הן לעבוד וכן למשא, שפעמים הוא בבחי' לעבוד, בחי' העבודת הגבוהה, ופעמים הוא בבחי' למשא.

ותחילוק בין העבודה של כלל ישראל לעבודת הלויים, שבכלל ישראל כתיב סכן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל, והמשמעות בהו שעבודתם היא לצאת למלחמה ברוך, להלחם עם האויב הרוצח, ונורמט על עניני מור ניע המלחמה עם הצד הצורך אותם, שנה נוטל על כל יהודי שמחויב לצאת למלחמה היצור, מה שלכל אחד יש את היצורים האפלים שלו ותאוצתו שהמיד הוא סוכרר לחיות יוצא צבא להלחם בהם. וזהו כל יוצא צבא בישראל, במלחמה זו כל כלל ישראל הם יוצא

צבא ואיש כל יצור מנחה, שעליהם להיות תמיד נכונים לקרב עם האויב היהודי. אך עבודת הלויים היא עבודת ה' במדרגה גבוהה כעשה טוב אך לחיות רבוקים בהש"ת, וכדאי מדרת אבות שלי היא גלבון דביקות בה' כנ"ש הפעם יתה אישי אלי, ובמס"כ הרמב"ם בדרגת הלויים (מ"ך הל' שפיטה ויובל), ולמה לא וכה לוי במחלת ארץ ישראל ובביתוה עם אחיו, מפני שהיבדל לעבוד את ה' ולשרתו וכו' לשיכר והבדול מדרכי העולם לא עירבין מלחמה ולא נחלקו, אלא הם חיל ה' שנאמר כך ה' תלו וזאת ברוך הוא וכה להם שנה' אני חלקך ונתחלק: והיינו שהתעורר מכל עניני העוה"ה, וזהו קדש קדשים לעבודת ה' חיל ה'. ולכן בלויים נאמר אצל חולם, בבני קהת בני גרשון ובני מררי, כל הבא לצבא לעבוד עבודת עבודה ומשא משא באהל מועד, שעבודתם אחרי שכבר הבניעו את האויב הרוצח, וכמאמר בך' שפנימם מכן שלשים שנה, ותפקודם העיקרי כל הבא לצבא, למה פנימה לעבודת ה' הצניעות, לעבוד עבודה באהל מועד, שעם הוא המקום לעבודת ה'. לצבא הוא הנתיב בני לוי, לעבוד עבודה בפנימיות עבודת ה', להיות דבוקים בה' זה חלקם ונחלתם.

והנה ענין בני לוי אינו שייך לשכס לוי בלבד, אלא כהמשך רבוי הרמב"ם טע, ולא שכס לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי עולם אשר נובה רווח אוהו והבינו מרש להבדל לעמנו לפני ה' לשרתו ולעבודו לדעת את ה', ופרק מעל גזארו על והשכונות הרבים אשר בקרבו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, וזהו בבני לוי שה' חלקך

ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים. וענין זה אמר על כל בחי' העבודה של שבס לוי, שכל יהודי אם הוא בבחי' הבא לצבא, שכסר בא פנימה לעבודה המצניעה בענין סוכר הרה' ככלל עבודת הלויים, וגם בני מררי הם כב' מדרגת עובדי ה' חילים מצויים לעבודת ה', וכל יהודי שנשאה רוחו אחת ומתגייס להיות מתיל ה' לעבוד את הש"ת באחת מה' בחי' אלה, דינו כשכס לוי וה' חלקך ונחלתו.

ובמדת אבות איהא כפי' כל הבא לצבא צבא, צבא הוא רצון בלשון הנב', לצבא צבא ר"ל שרדין אינו בדרגה שרוצה אבל הוא רוצה לרצות, גם זה כבר נכלל עבודה. ולחלן בפרשה כתיב כל הבא לעבוד עבודת עבודה ועבודה משא, ופי' רש"י עבודת עבודה הוא השי' במצולתיים ובמדרת שהיא עבודה לעבודה אותה, כלומר שהיא עצמה אינה נמש עבודה אלא היא סוף לעבודת הכהנים, לעבוד לב יצודי כאשר הוא סקרין קרבן, וי"ל עוד כפי' עבודת עבודה, ע"ד מאמר הה"ק המגיד הנדול סטורין ז"ע: מלאכה הארץ קנין, העולם הוא נבדלים שאפשר כמה את הש"ת, חזו עבודת עבודה שכל עורכא שקושה הוא אצלו עבודה להש"ת. עוד י"ל פ"י עבודת עבודה, ע"ד שאמר מרן הר"ן מלכו"בין ז"ע שבידא (ברכות ל) חסידים הראשונים וזו עוה"ה שעה אחת קורם התפלה ותפללין כיו שיתנו את לבם לאביהם שבשמים, מה תו עושים כשעה זו, מתפללים ומבקשים בהש"ת שיכונו את לבם לאביהם שבשמים. וזהו פ"י עבודת עבודה, שלפני כל עבודה וכל ענין שישיר צנח לעינת לפני הש"ת יש מקורם עבודת של זכנה, שתפללין שילינו את לבם לאביהם שבשמים, וכמו שאמר מרן הס"ק מלכו"בין ז"ע שכעצמותה היה מתייגע שעות רבות בבקשת זכף את יצורו להשתעבד לך יכחם הוא קרשה זאת בהרף עין, וכאמר פרשה זו שייכת הטיור, שכל יהודי אשר נשאר לבו נכונה לרוע יכול להתגייס ולהימנות על חיל ה' ככלל הזרדרגת גבה מעל גבוה.

הנה מרן אדמו"ר בב"א ז"ע אמר נאני תפלתו לך ה' עת רצון, כי בכל שבת יש עת רצון בשל"ם, שעה הנה רצון הגדול של ש"ק, רעוא דרעיון,

והג השבועות הוא הנה רצון הגדול אחר השבע שבתות תפילות. והנה כמובא בספר"ק לכוונת הוא מלשון שבועה, ששבעים להש"ת, שענין ההג הוא התגייסות נחודשת לזול ה', להיות כל יוצא צבא וכל הבא לצבא, בבי הענינים מור מרע ועשה טוב, לטמור ולעשות. ואיתא בתורת אבות עה"פ על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת טצא, עת נוצא היינו נוצאי שבת ומוצאי יום טוב, שאו יש תמיד התגברות היצור' לכלכל רצון בענינים של חולין, ועל זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת טצא, כאשר הוא יוצא מרחק שירע בטה הוא יוצא מצנו, שיפשה עינו סוהתי מכל מרדי חיות. ואני תפלתו לך ה' עת רצון, בעת רצון הגדול הנה שמתחיל ספסת, ואת"כ יש הספירה ששחרתם למרדני נוקליחותינו ומטמאותינו ולהסתר להתקדש בקדושה של מעלה, ואת"כ חג השבועות וקבלת התורה, ואת"כ הש"ק הנה התמסך משפיעות, שהוא עוד בבחי' שפיעות כמאמר גדושים, בעת רצון הגדול הנה תפלתו לך ה', להגיע להיות יוצא צבא, ולהיות בא לצבא לעבוד עבודה באהל מועד.

וה' מדרגות הללו בני קהת בני גרשון ובני טריה הם לאו דוקא שלכל אחר קבוע פנימו הסיוחה, אלא גם באדם אחר יתכנו כל ל' בחי' האלו בזמנים שונים. יש עתים שהוא מבני קהת, שהש"ת עורר לו בעתים נאורים ונבזרים שהוא במדרגת גבוהה בחי' בני קהת, ויש זמנים שהוא בבחי' בני טריה וכל עבודתו היא רק זאת ששבת ששם כשור לעיל והתמסך למשא, בבחי' משא גל' כל הרגשת טעם בעבודת ה', ובכל אשר יפנה אינו ראה המלחה, אך בכל עת נחשע היא להיות מנייס לחיל ה', והעבודה הליה ע"פ דרגתו נמצט. והנה השנה של כל הכתינות שחלל היא עבודת ה', וכמו שכסוף הפרשה כולל את כולם יחד, כל הפקודים אשר פקד משה ונ"ל כל הבא לעבוד עבודה עבודה ומשא משא באהל מועד. על פי ה' פקד אתם ביד משה איש

איש על עבודתו ועל משאו וכו'. גדול הנח"ד להש"ת הוא מה שיתנו עשה מה שביכולתו, כאשר במוגל להיות מבני קהת או זה תפקודו, ואם אינו יכול להגיע לזה, שיהיה מבני גרשון או סבני טריה.

והכלל בפרק העבודה הוא הנלמדה למעלה, כמאמר העולם שכן הארץ אין נגלים, וכמאמר במסותיל כל התגלות קצות, היינו שהתחלה צריכה להיות סודר הקשה שבדבר, תחלת עבודתו של יגוני צריכה להיות בבחי' בני מררי כשור לעיל ובחוסר למשא, שלא יתחשב בכך אם מרגיש טעם ותענוג בעבודה או שאינו מרגיש טעם, אלא יעשה עבודתו באטונה וביניעה פשוטה וספרתה, כחיל המגייס למלחמה במסדה את שיתקיים על ידו רצון הש"ת סטה ששמלא את תפקודו בשעה זו, ונהה נעלך ורעה לבחי' בני גרשון ועל למדרגה הגבוהה בחי' בני קהת. אבל אם יתחיל במדרגות הגבוהות לעילא מן דרגתו יתל הנופל ממנו, ותלול ח"ו ליבול לגסרי. ולכן נעוהיל בכל יוצא צבא בישראל, במור מרע, בחיל העוסד על משמרתו תמיד שהאויב לא יחורר פנימה, ואת"כ כאשר כסר נחלק קצת מהרע אז הוא עבודת הלויים כל הבא לצבא בעשה טוב, מתחיל בכל התחלות קצת בבחי' בני מררי והילך ומתעלה עד שגגיע לבחי' בני קהת עבודת קדש הקדשים.

שאלת: מי שניעור בליל חג השבועות במשך כל הלילה ללימוד התיקון, כנהוג, האם צריך לברך ברכות התורה לאתר עלות השחר של יום חג השבועות?

תשובה: מרן השלחן ערוך (א"ח/בס"מ מ"ז סעיף י"ב) פסק, שלענין ברכות השחר, הלילה הולך אחר יום שלפניו, ואינו צריך לברך ברכות התורה כל זמן שלא ישן. והמגן אברהם (סימן הציד) חשב לדיוק מלשון השלחן ערוך, שרק השינה קובעת לענין ברכות התורה, ולכן אם לא ישן כל הלילה אינו מברך ברכות התורה בבוקר. ושוב העלה שהעיקר שיש לברך, אלא שהרוצה לצאת ידי ספק ישמע הברכות מאיש אחר שישי בלילה שינת קבע, ובאמת שיש לדהות ריוקו מלשון מרן, שכונת מרן השלחן ערוך היא שאם ישן שינת קבע בלילה, אפילו אם נתעורר בעוד לילה, שרם שיעלה עמוד השחר, אף על פי כן צריך לברך, אבל כשלא ישן רשאי ללמוד כל הלילה, תואיל והלילה נמשך אחר היום שלפניו, ולעולם לאחד שעלה עמוד השחר צריך לברך ברכות התורה, וכן דחו האחרונים דיוקו של המגן אברהם הנ"ל. ראה בספר לשון לימודים (סימן כ"ב), ובמטה יהודה עיו"ש (סימן מ"ז). וכן העלת הגאון רבי שלמה קלוזנר בשו"ת האלף לך שלמה (סימן ל"ג).

ודן אמת שהפרי חדש (סימן מ"ז) חולק על השלחן ערוך, והעלה שאם לא ישן כל הלילה אינו צריך לברך. וכן הסכים החי אדם. וכן פסק המשנה ברורה, משום דספק ברכות להקל, וכן כתב בשו"ת נטע שוריק (חלק יורה דע סימן ס"ג). ושכן היה מנהג החכם סופר לשמוע ברכות התורה מאדם אחר שישי בלילה. ברם רבינו הארי"י בשער הכוונות (דף א' עמוד כ') כתב: כל שמינת עשר ברכות השחר עד מוף ברכות התורה, חייב כל אדם לסדרן בכל יום ולברך אותן אף על פי שלא נתחייב בהן, לפי שכולם רמזים גפלאים לאורות עליונים, ואין לבטלם אפילו אם לא ישן בלילה כלל, ואפילו אם לא הכיר בגריז ומנעליו, אף על פי כן צריך לברכן כולן, הו"צ סברכת על נטילת ידים ואשר יצר, ששתי ברכות אלו אם לא נתחייב בהן אינו מברך אותן ע"כ. וכן כתב הגאון המקובל רבי שלום שרעבי בספר נהר שלום (דף כ"ז ע"ב). וכן פסק הגאון מחז"ים בן חביב בשו"ת קול גדול (סימן ס"ב). וכן העלה מרן התידי"א בברכי יוסף (סימן מ"ז ס"ק י"ב), ושכן פשט המנהג. וכן פסק הגאון רבי חיים פלאגי במועד לכל חי (סימן ח' אות כ"ג). ובספרו ב"ח החיים (סימן ט' אות ב') הוסיף, שהניעור בלילה לא יסמוך על אחרים לשמוע מפיהם ברכות התורה, שכיון שהוא בר חיובא לברך, יהי נקולו קול עזו לברך בעצמו ברכות התורה. וכן העלה בשו"ת השיב משה סיימלבוים (חלק אורח חיים סימן כ'). וכתב הגאון רבי יחיאל מיכל אפשטיין בערוך השלחן (סימן מ"ז ס"ק כ"ז), שכן עיקר להלכות, ושכן הוא המנהג הפשוט, ואין לשנות ע"כ. וכן פסקו הנאמנים רבי אליהו מני בזבזרונות אליהו (עמוד ס"א), ורבי יוסף חיים מנגל ב"ח איש חי (פרשת וזאת הברכת אות ג'). וירוע שבמקום מנהג אין לומר פסק ברכות להקל, וכמו שכתב בתרומת דרשן (סימן ל"ד). וכן הסכימו כל האחרונים. ולכן העיקר בזה להלכה שגם הניעור כל הלילה צריך לברך ברכות התורה לאחר שיעלה עמוד השחר.

בסיכום: הניעור כל הלילה, צריך לברך כל ברכות השחר, לרבות ברכות התורה, לאחר שיעלה עמוד השחר, אולם לענין נטילת ידים יטול ידיו בלא ברכת על נטילת ידים.

תפילה כהלכתא

מי שלא ישן כל הלילה (קט"ז). בן אשכנז רשאי לברך כל ברכות השחר, פרט לאלקי נשמה, ברכות התורה והמעביר שיעה, אותן אינו מברך בעצמו, והשתדל לשומען מהברו (קט"ז). כמו כן, אינו מברך על נטילת ידים אלא לאחר החפנות בסמוך לתפילה (קט"ז).

בן ספרד, משעבר חצות הלילה - רשאי לברך כל ברכות השחר, אפילו לא ישן כלל, פרט לברכת על נטילת ידים ואשר יצר, שאינו רשאי לברך בעצמו - אלא ישמען מהברו המברך לעצמו (קט"ז) וברכות התורה רצוי לברכן משהאיר היום (קט"ז).

(קט"ז) אפילו לא שיתן נישמויך [לרוב הרעות: כתבי שעה, ביה"ד, ד"ה חר זכר] שאיך, לכל הרעות - מברך כל הברכות.

(קט"ז) מיב מו, בד ומז, בת זאף עלאנדל תש לברכן - מלהלן, ואת דבר שו"ת אג"מ (אורח ד"ג) לעיל הערה טו, וברמים והנהגות למח החו"א ח"ל, שהצדק למי שיהיה ער כל הלילה שיכול להשפך לטוב עי עינתן מו שיוצאנו בברכות.

(קט"ז) מיב ד, ל, הוא הדין לברכת אשר יצר - מיב ד, ג, מים לאחר עה"ש תש לטול, לצאת ידי הסוכרים שאין חשב נטי' תלוי בשניה.

(קט"ז) אאיך החפנה - או חבל לסך אשר יצר בעצמו.

(קט"ז) כה"ה מו, מס עפ"י האגרו"ל ודחינו עה"ש (כ"ז דקות לפני הנודח) - שרת ישיא ד, ו, וכן הנתי לנעשה הנרבי"צ אבא טואל שליט"א.